

Västgöta Nations i Uppsala Landskapsförening

FÖRSOMMARNYTT 2018

Bästa medlemmar i Landskapsföreningen!

Under några veckor har det med något undantag känts som om det varit högsommar. Våren har dessförinnan med norrländsk iver rusat förbi under några dagar. Sol och värme är det som de flesta av oss längtar efter när det är kyligt och snöigt. Men märkligt nog är en del ändå inte nöjda, det är för varmt osv. Jag känner mig rätt tillfreds med den tidiga sommaren, hoppas bara att den fortsätter, dock med lämpliga regndagar då och då. Inte minst för grödans skull.

I det här "Nyttet" skrivs om den lyckade 1-majdagen, ett par Västgöta-attribut presenteras liksom Hembygdsmiddagsdatum och så slutligen en tämligen sann västgötahistoria.

Vi i styrelsen önskar alla en god, glad och skön sommar!

Kenny Jonsson

Referat från 1 maj

Den första maj ska våren vara här på riktigt. Och visst var den det, en riktig vår behöver inte vara ljummen i våra nordliga trakter. Men grönt och fint var det.

Nationen bar spår av den stora våryran som föregått dagen, men inte värre än att vi genomförde årsmötet i ett välstädat Kinnekullerum. Landskapsföreningen har fått en ny kassör efter den till Göteborg avflyttade Tobias Lindgren, nämligen Claes Söderquist. Mötet förflöt snabbt och i bästa sällskap, varefter ett stort stiligt följ med fanborg tågade till Nationsgraven. Gunnar Wennerberg fick ett besök på vägen. Vår nationskaplan Andreas Wejderstam höll ett fint anförande om livet, döden och studenterna, och lika traditionsenligt sjöng vi den passande psalmen Härlig är jorden.

Kvällens middag var en strålande vårlig komposition av läckerheter, hela fyra rätter som sköljdes ner i ymnigt med vitt vin. Förste kurator höll välkomsttalet, tacktal hölls av Sigrid Erwall och däremellan talade inspektör och tidigare IQ Elin Nilsson, allt bejublat. Naturligtvis sjöng vi nästan oavbrutet ledda av sånganförare Lucas Grzechnik Mörk.

Avgående skattmästare Anja Killönen avtackas av Inspektör Bertil Wiman och IQ Hugo Stiernstedt.

Och nationalskören! Den upphörde liksom aldrig att tåga in, men väl sammanpackad framme vid podiet sjöng den så rent och vackert riktigt svåra sånger, vilket tillfredsställde de mest kräsna musikälskare. Särskilt bejublad blev den nya Sången till Västergötland, baserad på melodi från Sound of Music. Årets Knalle var ovanligt fyndig och raljerade över bland annat presidenter och andra statsöverhuvuden samt Svenska Akademien, det har varit ett bra år för satiriker.

Majmiddagen är för oss något äldre vårens kulmen. Som alltid är jag tacksam över att det finns en landskapsförening på vår Nation så att generationerna kan träffas, inte bara första maj utan vid ytterligare några tillfällen varje år.

Maria Wold-Troell

Hembygdsmiddag + föreläsning

Detta arrangemang kommer att äga rum lördagen den 6 oktober. Föreläsandet är inte spikat än. Inte heller den efterföljande sexan. Men aftonen kommer att bli av sådan kvalitet att ingen vill missa den. Alltså, boka in detta datum. Vi återkommer med information.

Västergötlands landskapssymboler

”Jag hälsar dig Västgöta rike i morgonens gyllene glans
Ty söktes kring världen din like jag vet att den aldrig fanns ...”

Så börjar Hymn till Västergötland av Paul Nilsson. Sällan har vårt kära landskap beskrivits så vackert. Och så sant.

Sånger som symboler för Sveriges landskap började dyka upp under de första årtiondena på 1900-talet. Vid samma tid, närmare bestämt 1908, kom landskapsblommorna. På uppmaning av August Wickström och Peter Paul Waldenström gjorde några av Sveriges botaniklärare ett förslag, som bearbetades av professor Veit Wittrock vid Botaniska trädgården i Stockholm.

Några landskap, t ex Skåne och Hälsingland, protesterade våldsamt och fick igenom sina egna förslag. Västergötland hade veterligt inget emot att den strävsamma och rikblommande ljungen blev dess symbol. Ursprunget till landskapsblommorna finns för att hämta i USA:s State Flowers. Fenomenet landskapsblommor försvann under första världskriget men på 1920-talet kom de åter igen i ropet genom Kulturella Ungdomsrörelsen som lät trycka upp blommorna på knappar. Sedan dess har de behållit sin ställning som stolta landskapssymboler.

Ljungen egenskaper

Ljung är en starkt förgrenad dvärgbukse och den enda arten i släktet *Calluna*. *Calluna* kommer av det grekiska ordet *Kallyno* – att försköna. Västergötland är i gott sällskap, ljungen är en av Skottlands nationalblommor och en av Norges två nationalblommor.

Ljungplantan blir normalt 20 – 50 cm hög, veden är hård och tät. En planta kan bli upp till 25 år gammal, ja ändå upp till 50 år. Bladen är barrlika och mycket små. Blomman sitter kvar torkad efter blomningen och liknar därmed en eternell.

Blomningen sker i augusti.

Ljungen är en verklig nyttoväxt. Barken innehåller garvämnen och rötterna är starka nog för korgflätning. Ljungveden kan användas som bränsle och på fält med flygsand används nergrävd ljung för att binda den lösa sanden.

Med ljung kan man färga garn i brunt, gult och rött.

Slog skörden fel kunde ljungfrön förr användas till att dryga ut mjölet vid bakning.

Att sova på en bädd av ljung ger både bra isolering och god sömn. Under båda världskrigen användes ljung både som sömnmedel och som tesurrogat.

Blommorna är viktiga för bina. På hösten flyttas kuporna ofta ut på ljunghedarna

och honungen därifrån, "ljungdraget", blir mörkt gulbrun.

Idag är odlad ljung den populäraste planteringsväxten under höst och vinter. Särskild vanlig har den blivit som gravblomma på kyrkogårdar. Naturligtvis har det att göra med att den är vacker och tålig. Men det går inte att undvika kopplingen till gammal folketro som angav det förbjudet att plocka in blommande ljung som prydnad, då det bådade fattigdom och död. Det finns ett gammal talesätt: "Plocka ljung – dö ung".

Ljungen och Hymn till Västergötland hör till de äldsta landskapssymbolerna, förutom landskapsvapnet som har medeltida anor. Under framför allt senare delen av 1900-talet har en hel rad nya landskapssymboler tagits fram av olika organisationer. Landskapsföreningen har för avsikt att presentera några symboler i taget i denna och kommande utgåvor av vårt nyhetsblad.

Västergötlands äpple

Den senaste landskapssymbolen togs fram så sent som 2005 av Sveriges Pomologiska Sällskap och då förstår envar att det handlar om Äpplen. Västergötlands äpple heter Kavlás och är uppkallat efter den gård, där det första gången påträffades. Det var gårdens ägare som på 1820-talet uppmärksammade trädet invid en trädgårdsport, där det troligen hamnat genom kärnsådd. Framsynt nog förmerades apeln genom ympning och idag är Kavlás portäpple ett lättodlat bords- och matäpple. Det mognar i september-oktober, är stort, lätt trekantigt och ljusgult/grönt och – om hösten varit solig – med röda strimmor. Äpplet är saftigt och smaken sötsyrlig.

Kavlás ligger i Hömbs socken i Tidahlns kommun, på en höjd invid Ösan. Egendomen omnämns första gången i slutet av 1300-talet. År 1723 förvärvas godset av släkten von Essen, som fortfarande äger Kavlás.

Elisabet Claesson

Vårt läckra landskapsäpple

En genuin västgöte

Följande lilla berättelse är saxat ur Föreningen för Västgötalitteraturs meddelande nr 2 2018.

En löjtnant vid namn Ulrik Uberg var verksam som gymnastiklärare vid läroverket i Skara åren 1862-1892. Han betraktades nog som lite speciell. Han ansåg sig själv som den främste florettfäktaren i världen. Så här lär han ha berättat.

”Under en av mina många resor till kontinenten kom jag även till den franska staden Joinville du Pont, känd för sin förnämliga fäktakademi. När jag gick omkring i fäktsalarne där och beskådade den ridderliga idrottens utövande, lyckades det mig att, utan att föreställa mig, få korsa min klinga med den världsbekante mästaren monsieur Caignard. Det blev en duell! Mycket snart lyckades det mig att komma underfund med hans enda svaga sida. Med utnyttjande till det yttersta av denna min kännedom, hade jag efter knappa fem minuter fått in tre praktstötter på honom, utan att själv ha träffats. Då fällde monsieur Caignard sitt vapen, avtog masken och uppmanade mig att göra sammaledes. Han spände blicken i mig och utbrast upprörd: - Min herre, antingen är ni Fan själv eller också löjtnant Uberg från Skara. -Jag är den sistnämnde, svarade jag med en bugning.”

Vädjan från Webbmaster

Alla ni som nu får brev får detta därför att vi saknar era epostadresser. Vi gissar att åtskilliga av er har epost, och att ni inte vill belasta vår stackars Postnord ytterligare, när de nu går på knäna. Så maila till webbmaster@vglf.se och skriv för- och efternamn, så kommer du med i epostlistan. Tack ska du ha!

Två gånger om året kommer du ändå att få ett brev med vårt vackra brevhuvud, nämligen när vi kallar till ordinarie stämma och när det är dags att betala årsavgiften.

Webbmaster Maria Wold-Troell